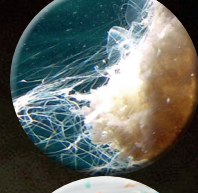
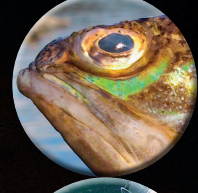

 HAVFORSKINGSINSTITUTTET

Skumlast i havet

Håbrannen – ein kvilelaus jeger

Med eit uhyggjeleg tannsett og kropp som ein torpedo er håbrannen eit imponerende syn der han jagar etter sild, makrell og annan fisk rett under havoverflata.

Håbrannen er i familie med den frykta sørlege kvithaien, men sjølv er han heilt harm-
laus. Han er den største hurtigsymjande rovhaien vår og kan bli vel tre meter lang
og mellom 150 og 200 kilo. Sjølv om han berre er omtrent halvparten så stor som
kvithaien, er han likevel eit imponerende syn.

Som alle aktive symjarar har håbrannen kjegleforma snute, torpedoforma kropp
(rett nok litt klumpete), stor hale og horisontale kjølar langs den flatttrykte halerota.
Ryggsida er blågrå, buken kremkvit og finnane lyse i ytterkantane. Fargane sikrar at
håbrannen er lite synleg både nedanfrå og ovanfrå, eit karakteristisk trekk han deler
med mange symjarar som lever relativt nær havoverflata.

Håbrannen har eit imponerende tannsett med fleire rekkjer tenner som kjem fram
etter kvart som den første rekkja blir sliten vekk i kampens hete. Tennene er kjegle-
forma og flate med glatte kantar, men har ein ekstra mindre spiss på kvar side. Med
dette tannsettet og den imponerende symjekapasiteten kan håbrannen jakte rask
stimfisk, annan fisk og blekksprut.

Vi trur at håbrannen kan bli om lag 30 år gammal, men med små kull på maks fire
ungar er han ikkje særleg produktiv samanlikna med dei fleste andre fiskeartar.
Håbrannen føder levande ungar: miniatyrhaiar på ca. 60 cm som straks er klare
for jakt og vandring.

Alt frå 1920-åra dreiv norske fiskarar håbrannfiske med fløytline med store krokar
og agn. Ein kort periode i 1930-åra var fangstane nær 4000 tonn. I 1960-åra låg dei
på mellom 1000 og 2000 tonn, men frå 1970 og utover fall fangstane raskt. No er
dette spennande fiskeriet bortimot ein saga blott. Truleg medverka fisket til kraftig
nedgang i bestanden, og håbrann står no på internasjonale lister over trua eller sær-
bare dyreartar. Levedyktig håbrann som er teken som bifangst eller i fritidsfiske,
skal sleppast fri.

SMAKER SOM KALVEKJØT

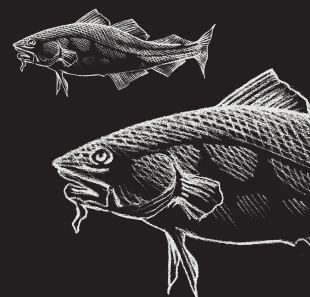
*Håbrann er ei delikatesse, og
kjøtet kan samanliknast med
kalvekjøtt.*

*Det er ingen tradisjon for å ete
håbrann i Noreg, så tidlegare
norske fangstar blei eksporterte
til Mellom-Europa.*

*Levra blei i nokon grad brukt til
tran, og skinnet kunne garvast
til lær.*

*Håbrannen er no totalfreda i
Noreg og EU.*

*Tekst: Odd-Aksel Bergstad
Foto: MS "Nesejenta"*

Håkjerring – den største rovhaien i verda

La deg ikkje lure av dei søvnige bevegelsane. Håkjerringa er ein glupsk rovhai som gir seg i kast med store byttedyr som sel og sjøfugl.

Håkjerringa kan bli opptil åtte meter lang, to meter lengre enn den frykta slektningen kvithaien. Men mens kvithaien er ein svært rask og spenstig fisk, er håkjerringa langsam og dvask, noko det latinske namnet ber bod om: Somniosus – den søvnige. Likevel kan håkjerringa fange både torskefisk, sjøfugl og sel. Det er òg funne restar av kval, reinsdyr og hest i magen på håkjerringa. Truleg stammar restane frå drukna dyr. Håkjerringa kunne nok vore i stand til å angripe menneske, men det er ingen stadfesta historier om at ho gjer det. Sjølv ikkje dykkarar som merker håkjerringar under vatn, er blitt angripne.

Håkjerringa er utbreidd langs det meste av norskekysten og i andre nordlege farvatn, og fisket har lange tradisjonar i Noreg. Fisken har ei svært stor lever som blei brukt til tran og lampeolje. Kjøtet er i utgangspunktet giftig og derfor lite aktuelt som mat utan spesiell behandling. Det blei mest brukt til hundefôr og nødmat i dårlege tider. Islendingane har utvikla ei delikatesse av fermentert og tørka håkjerring, men få andre prisar dei gastronomiske eigenskapane til denne fisken.

På 1700- og 1800-talet fiska ein i mindre skala nær kysten, men seinare måtte fiskarane reise lenger ut for å finne fisken. Ofte var det store fangstar i starten, før det blei rask nedgang etter få år med intensivt fiske i eit område. Mange valde å reise heilt til Grønland for å kunne fiske håkjerring. Fisket stansa i stor grad av seg sjølv i 1950-åra, sjølv om enkelte heldt stand til ut i 1970-åra. Håkjerringfisket er truleg eit tidleg døme på såkalla seriell utfisking, det vil seie at ein overfiskar i eit område og gradvis flyttar fiskeriet til nye område heilt til fangstane går ned der òg. Sjølv om vi ikkje veit kor stor bestanden er, så er det liten tvil om at han var sterkt redusert då fisket slutta. Etter femti år utan vesentleg fiske er det no igjen vanleg å finne håkjerring både i norske fjordar og til havs. Eit vitskapleg forsøksfiske viser igjen gode fangstar på kort tid, men det er neppe nokon stor haustbar bestand i farvatna våre. Håkjerringar veks tilsynelatande svært sakte og kan bli veldig gamle, kanskje så mykje som 200 år. Hoene kan truleg vere nærmare hundre år før dei blir kjønnsmodne. Veksten i bestanden etter at fisket tok slutt, er derfor truleg svært langsam.

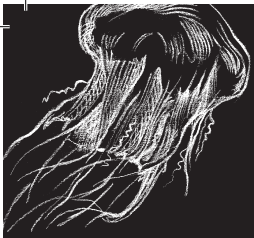
PARASITT TIL PLAGE ELLER GLEDE?

Håkjerring har ofte ein karakteristisk parasitt som heng ut frå auga. Denne gratispassasjeren svekkjer ganske sikkert synet, men er neppe noka alvorleg ulempe. Parasitten er sjølvlysande, og det kan tenkjast at han tiltrekkjer byttedyr til håkjerringa.

Tekst: Ole Thomas Albert
Foto: Michael Poltermann

Brugda – den vennlege kjempa

Å møte ei brugde når du er ute og sym, er utan tvil svært skremmande. Men eigentleg er det berre å nyte synet av den langsame elegansen til denne kjempa.

Den store, tunge haifisken er nemleg heilt ufarleg. Sjølv om brugda er i slekt med haiar, skater og annan bruskfisk, har ho ikkje den uhyggjelege tanngarden til mange andre haiar.

Ho veks seint, men kan bli meir enn 13 meter lang og vege opptil 19 tonn. Etter kvalhaien er brugda den største fiskearten på kloden.

Brugda lever av plankton som ho filtrerer frå vatnet. Når brugda er på næringsøk, sym ho med den store munnen vidopen. Gjellene fungerer både til å skaffe oksygen og mat; dei dannar fine gitter som siler dei små byttedyra frå vatnet.

Sidan brugda ofte opptrer i flokk nær overflata, kan kanskje synet av snutar, ryggfinnar og halar frå ein flokk som bryt overflata, ha gitt opphav til førestillingar om sjøormen. Det er òg mykje som tyder på at brugda har vore modell for nokre av «sjømonstera» som ofte fanst på tidlege sjøkart.

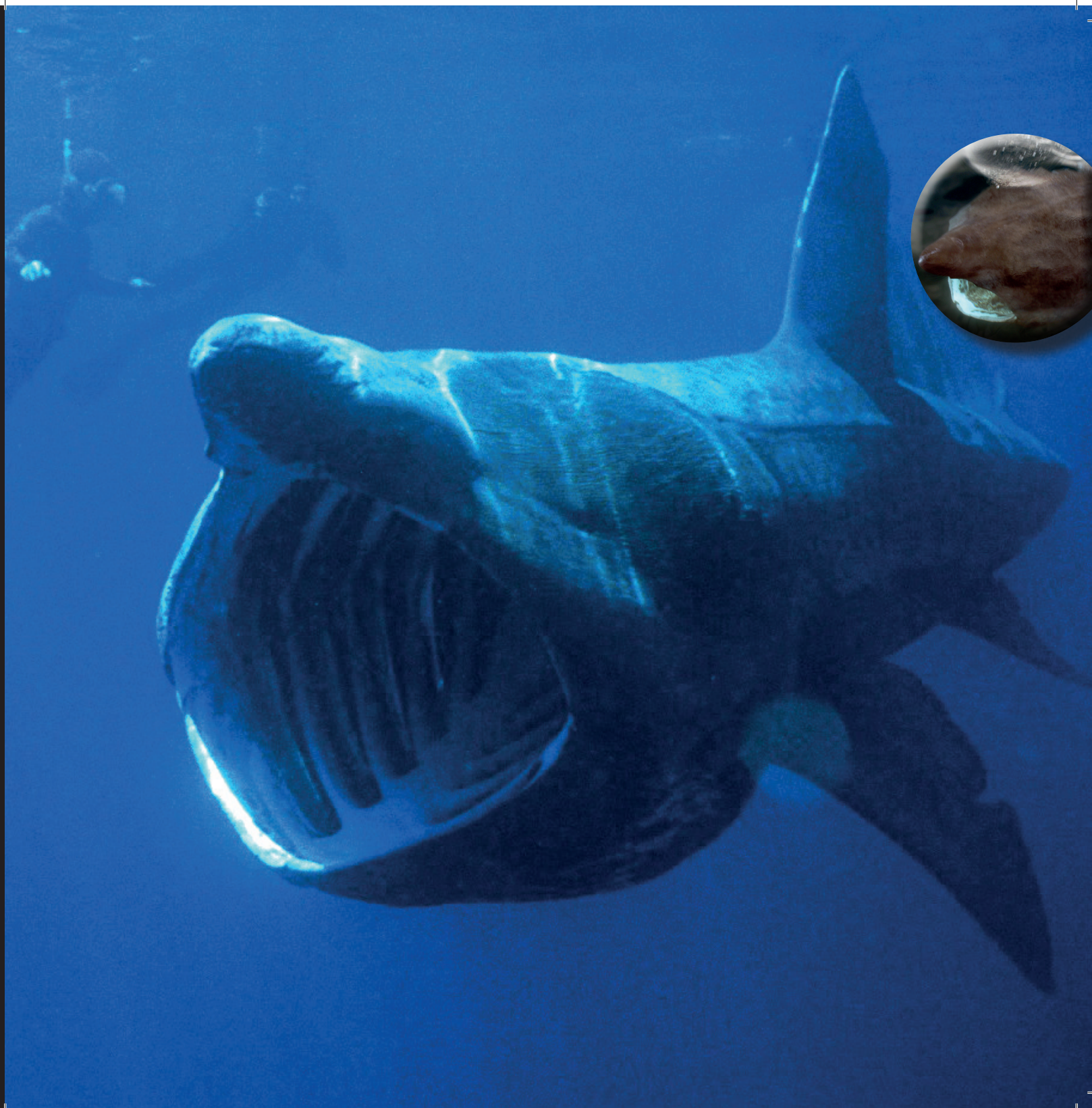
Brugda blir relativt seint kjønnsmoden og har låg formeiringsevne. Egga blir «ruga» ut inne i hoa, som kan føde opptil seks ungar. Avkommet har ein stor plommesekk med næring til å greie seg med den første tida.

Levra til brugda kan utgjere så mykje som ein fjerdedel av kroppsvekta, og olje frå levra og seinare haifinnane har vore verdifulle. Brugda sym vanlegvis svært seint (mellom 3 og 4 km/t) og har tidleg vore utnytta som ressurs. Sidan ho er så lett å fange og formeiringsevna er så låg, er brugda mange gonger blitt overutnytta. Skriftlege kjelder fortel om brugdefiske i Hordaland i 1770-åra. Så seint som i 1960- og 1970-åra var det brugdefiske i Oslofjorden og på Sørlandet. I dette fiskeriet blei arten sterkt nedfiska. I dag blir brugda rekna som sårbar, og det blir ikkje drive kommersielt fiske etter henne.

NAMN ETTER GUDINNE (ELLER SJØMONSTER)

Det latinske namnet på brugda er *Cetorhinus maximus*. Namnet seier både noko om den karakteristiske fasongen (*rhinos* = nase) og storleiken (*maximus* = størst). *Ceto* (*Keto*) var ei tidleg gudinne i gresk mytologi og er òg ei nemning for sjømonster.

Tekst: Anders Jelmert
Foto: Wikipedia

Pigghåen – den aller vanlegaste haien vår

Millionar av pigghå sym rundt i Nordaust-Atlanteren. Men det er ingen grunn til å vere redd. Pigghåen et hovudsakleg andre fiskar som torsk og sild – badeturistar står ikkje på menyen.

På grunn av dei svakt giftige piggane og det grove, sandpapiraktige skinnet er ikkje pigghåen alltid like populær hos fiskarane. Pigghå dannar dessutan store stimar, og dersom ein først får pigghå i fangstane, er det lett for at det blir veldig mengder. Det kan vere eit problem både for bestanden og for fiskarane. Store fangstar var gunstig for fiskarane då det var lov å fiske pigghå, men no som direkte fiske er ulovleg, kan det vere nokså problematisk. Sidan stimane består av same kjønn og storleik, kan fangst av store stimar gravide hoer gjere eit tilsvarande innhogg i den framtidige bestanden av nyfødd yngel.

Pigghåen har ei levetid på 25 år, og hoene blir seint kjønnsmodne. Etter at dei har gått gravide i to år, føder pigghåhoene nokre få (7–15) levande ungar før dei tek til med neste kull. Det gjer produksjonen låg, og pigghå er, som mange andre haiartar, rekna som spesielt sårbar for overutnytting. Rett nok kan pigghåen ta seg opp igjen etter overfiske, men gjenoppbygginga er sterkt avhengig av kva delar av bestanden det er fiska for mykje etter.

Pigghåen er å finne frå Biscaya i sør til Barentshavet i nord. Den nordaustatlantiske pigghåbestanden har vore svært stor og gitt grunnlag for eit verdifullt fiskeri i meir enn hundre år. Fisken blei inntil nyleg mykje brukt som matfisk i Storbritannia og Tyskland. Mellom 1950 og 1990 blei det rapportert om fangstar på fleire titals millionar pigghåar kvart år. Men dette fisket var ikkje berekraftig, og bestanden blei gradvis redusert. I 1990 var bestanden redusert til 20 prosent av storleiken like etter andre verdskrigen. Sidan har fisket minka kraftig, og særleg dei siste åra er det innført strenge reguleringar. I nyare tid har fangstområda flytta seg nordover, og fiskarar langs kysten av Sør- og Midt-Noreg melder om store fangstar. Vi veit ikkje heilt kva farvatna våre har å seie for bestanden no for tida, men mykje tyder på at pigghåen i stor grad føder ungane sine her. Sjølv om vi ikkje har tal på bestandsutviklinga her hos oss, så er det god grunn til å rekne med at bestanden er i vekst.

HJELP OSS Å PASSE PÅ PIGGHÅEN

Havforskningsinstituttet samlar inn informasjon frå fiskarar for å sikre ei ansvarleg forvaltning av pigghåbestanden.

Frå fritidsfiskarar ønskjer vi oss informasjon om lengda på fisken, kjønn og kvar han blei fanga (før han blir sleppt ut igjen).

Pass på fingrane og hendene, for tennene er skarpe, og dei kraftige piggane på ryggen er svakt giftige.

Tekst: Ole Thomas Albert

Foto: Øystein Paulsen

Breiflabben gaper med heile fjeset

Alle typar fisk som kjem nær nok, blir slukte når breiflabben lynraskt opnar det store gapet og syg byttet inn.

Breiflabben er ein rovfisk som har få naturlege fiendar i vaksen alder. Han ligg i ro og lokkar til seg byttet ved hjelp av den fremste finnestrålen, som fungerer som ei fiskestong med ein hudflik som agn.

Breiflabben et alt som får plass i den svære kjeften – det er til og med funne oter og sjøfugl i breiflabbmagen. Gapet er utstyrt med nokså store og sylkvasse tenner. Det kan verke skummelt, men er faktisk ikkje så veldig farlig. Breiflabben har nemleg ikkje særleg kraftige lukkemusklar i kjevane, slik til dømes steinbiten har. Du bør likevel ikkje teste breiflabbkjevane i praksis.

Lenge blei breiflabben sett på som ein ufisk og blei slengd over bord av fiskarane, men dei siste tiåra er han blitt ei ettertrakta delikatesse også her i landet. Vi får stadig meldingar om at det blir fanga store individ, særleg langs kysten av Vestlandet. Dei siste åra er det blitt sett nye rekordar med jamne mellomrom. Den lengste breiflabben som er målt i Noreg til no, var 2 meter lang, og den tyngste var 115 kg. Dei største breiflabbane er som regel hoer som er gyteklare eller ferdige med å gyte, og dei er tekne på grunt vatn. Enkelte har til og med stranda i fjøra.

Breiflabben kan vandre relativt langt, men det er framleis noko uklart korleis arten gyt, og korleis han vandrar. Enkeltfisk har vandra heilt frå Nordsjøen til Færøyane, Island og Møre. Fisk som er merkt på Møre, er fanga igjen i Nordsjøen og ved kysten av Nordland. Sidan 2001 har fangstane særleg teke seg opp i områda nord for Halten, noko som tyder på at breiflabben held til stadig lenger nord langs norskekysten. Det kan vere eit resultat av eit varmare havklima.

BREIFLABB

Andre namn: flabb, marulk, ulke, sjødjevel, havtaske og storkjeft

Familie: Lophiidae
(breiflabbfamilien)

Utbreiing: frå Barentshavet til nordlege delar av Vest-Afrika

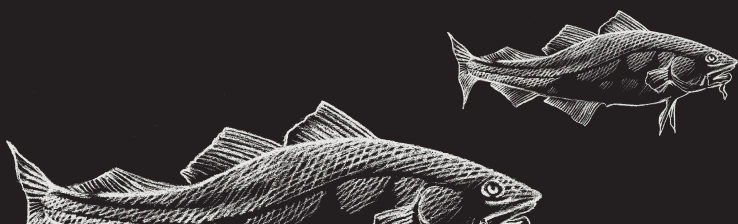
Føde: fisk, krepsdyr og blekksprut

Levetid: meir enn 25 år

Maks storleik: kan bli 2 meter lang
Breiflabben er ein typisk botnfisk, sjølv om han av og til blir funnen høgt opp i vassøyla.

Tekst: Otte Bjelland

Foto: Øystein Paulsen

Steinbiten – ein villbass med kraftige kjevar

Steinbiten kan vere ein skikkeleg villbass når han kjem opp i båten. Då er det best å passe tærne sine!

Ein vaksen steinbit har få eller ingen fiendar, og i det vante miljøet på havbotnen er steinbiten ein relativt fredeleg fisk. Dykkarar kan fortelje at det er mogleg å stryke ein steinbit på ryggen utan at han reagerer.

Det er tre artar steinbit i norske farvatn. Flekksteinbit og blåsteinbit finn vi i hovudsak i dei nordlege strøka, mens gråsteinbiten finst langs heile norskekysten. Gråsteinbiten er minst med maks 125 cm, mens flekksteinbiten kan bli opptil 180 cm lang. Flekksteinbiten kan bli 40 år og lever dermed meir enn dobbelt så lenge som dei to andre artane.

Steinbiten et for det meste skjel, sniglar og krabbar. Han bruker dei kraftige kjevane og tennene til å knuse maten. Fleire studiar viser at steinbiten kan vere ein viktig predator på kråkebollar. Nedgang i steinbitbestanden kan gi fleire kråkebollar – og dei kan i sin tur beite ned tareskogen.

Vi har dessverre ikkje så mykje kunnskap om steinbitbestanden i Skagerrak. Det vesle vi veit, kjem frå fiskeria. I 2000 fiska norske fiskebåtar under 15 meter 13 tonn steinbit, mens det i 2013 berre blei fiska 2 tonn. Vi veit ikkje om det kjem av nedgang i bestanden eller at fiskarane slutta å fiske steinbit. Men det er nok liten tvil om at steinbitbestanden er på eit lågt nivå i Skagerrak. Steinbiten er mellom 6 og 7 år når han blir kjønnsmoden. Det er ganske seint her i farvatna våre, og jo seinare ein fisk blir kjønnsmoden, desto større er risikoen for overfiske.

TIPS FOR FISKE AV STEINBIT

På forsommaren kjem steinbiten ofte på grunnare vatn og er meir tilgjengeleg.

Bruk agn av sild eller sei og fisk langs botnen med eit tungt lodd. Når du kjenner at noko tek agnet, vent nokre sekund før du rykkjer til. Hugs klepp og ver forsiktig med fingrar og tær når steinbiten endeleg er om bord.

Ikkje fisk meir enn du treng til eige forbruk.

Det er ingen minstemål på steinbit, men får du ein liten fisk, er det bra for bestanden at du slepper han ut igjen.

Tekst: Alf Ring Kleiven

Foto: Øystein Paulsen

Fjesingen – verd å passe seg for

Han liker å liggje nesten heilt nedgraven i sanden og er utstyrt med gift i dei fremste piggane på ryggfinnen. Denne kombinasjonen har gjort fjesingen frykta blant mange.

Når fjesingen ligg heilt inne på grunna, kan han vere ein skjult fare for uforvarande badegjester. Dei fleste som stikk seg, gjer det likevel når dei er ute og fiskar. Fjesingen har giftkjertlar ved piggane i gjelleloket òg, så ein bør ikkje halde han bak gjellene. Dei som kjem i nærkontakt med den lunefulle fisken, rapporterer ofte dette som eit fiskebit, men det dreier seg eigentleg om eit stikk frå den harde finnestrålen.

Det er gifta dracotoxin som blir pumpa inn i såret. Forgiftinga gir intense smerter i stikksåret, og ein blir generelt uvel. I alvorlege tilfelle kan det oppstå hjarterytmeforstyrningar, krampar og pusteproblem. Det skal vere rapportert om dødsfall, men desse er omdiskuterte. Giftinformasjonen tilrår behandling med varmt vatn, for dei giftige verkestoffa blir brotne ned ved 45–50° C.

Fjesingen er god på smak, og mange samanliknar han med tunge. I Noreg har ikkje fjesingen nokon sentral plass på middagsbordet, men i Sverige og Danmark blir han fiska og omsett som matfisk – ofte til ein betre pris enn både torsk og smørflyndre. Det siste store året for fjesingfiske var 1988; då blei det landa over 500 tonn. Den dansk-svenske sida av Skagerrak er prega av grunne område og mykje sand. Her liker fjesingen seg godt, og det er herifrå vi har mest kunnskap om arten. Det er berre på dagen fjesingen ligg nedgraven, for som regel føretrekkjer han litt djupare vatn. Om natta og utover morgonkvisten er fjesingen ute for å finne mat. Då sym han gjerne fritt i vassmassane på jakt etter små krepsdyr. Som mange andre livsnytarar med stranda som favorittplass, er fjesingen mindre aktiv på vinteren. Når det blir for kaldt på dei grunne sandområda, trekkjer han ned i djupet, der det er litt varmare. No sluttar han nesten heilt å ete. Om våren har fjesingen nesten alltid tom mage før han begynner å ete igjen og gjere seg klar til sommar og gytetid.

KJÆRT BARN HAR MANGE NAMN

Fjesingen blir òg kalla helvetesfisken. Ordet fjesing kjem av norrønt fjorsungr og betyr «den stripe piggete». På latin er namnet noko meir illevarslende: Trachinus draco. Trachinus stammer frå det greske ordet trachys, som betyr «hard eller steinete» – altså ein skikkeleg hard drage.

*Tekst: Sigurd Espeland Heiberg
Foto: Jørgen Ree Wiig*

Brennmaneten – giftig og vakker

Sjølvs om manetane våre ikkje er av dei aller farlegaste, er det ingen artar som øydelegg meir for badegleda.

Brennmaneten høyrer til nesledyra, ei dyregruppe som levde i hava alt før dinosaurane si tid. Manetane har verken hjerne eller sentralnervesystem, og dei består av 97 prosent vatn. Trass i den primitive kroppsbygningen er manetane vellykka rovdyr som kan fange både krepssdyr og småfisk ved hjelp av eit svært effektivt jaktvåpen: nesleceller. Kvar brenntråd inneheld millionar av giftceller som brennmaneten bruker for å lamme byttedyret. Det er dette som svir når vi kjem i kontakt med maneten.

Sjølve neslecella har ein komplisert, men elegant oppbygning. Inne i neslecella ligg ein «knidocyste» som består av ein harpunliknande struktur. Denne knidocysten blir utløyst ved berøring, og då skjer ein av dei raskaste bevegelsane i dyreverda. Akselerasjonen er mellom éin og fem millionar gonger tyngdekrafta og kraftig nok til å trengje gjennom huda til både eit typisk byttedyr som hoppekrepsen og, som mange har erfart, huda vår.

Gifta har oftast to hovudtrekk: ho lammar nerveimpulsar og bryt ned vev og bindevev. Det kan kanskje verke sjølvmotseiande at vi føler slik smerte når vi brenner oss på nesleceller som verkar lammande. Forklaringa er at smertene først og fremst kjem frå vår eiga hud som respons på framandstoffa, og at området som blir påverka, er større enn det som blir lamma.

På verdsbasis finst det rundt 10 000 nolevande artar av nesledyr. Felles for alle er at dei har nesleceller med gift, men styrken på giftstoffa varierer frå art til art. Hos oss er det først og fremst brennmanet og blå brennmanet som har relativt kraftig gift, men dei fører sjeldan til alvorlege forbrenningar. Dersom ein er sensitiv, kan ein likevel oppleve sterk svie og få pusteproblem.

KVA GJER DU DERSOM DU BLIR BREND?

Fjern restar av brenntrådar frå huda. Dei som er synlege, kan du ta med fingrane.

For å skylje bort resten er ei løysing av fysiologisk saltvatn (0,9 %) med det kjemiske stoffet EDTA det beste middelet.

Men reint sjøvatn er ofte meir praktisk (og tilgjengeleg).

Ikkje bruk ferskvatn eller eddik. Det utløyser endå fleire celler.

Kaldt, rennande vann og reseptfrie lokalbedøvande/hevelsesdempande middel kan redusere smerta.

Dersom det er snakk om eit stort område og den ramma er sensitiv for insektstikk, bør ein kontakte lege.

Tekst: Odd-Aksel Bergstad

Foto: Michael Poltermann og Jan H. Fosså

Den skumlaste langs kysten – mennesket

Kva for ein art er den skumlaste langs kysten? Er det haiane? Fjesingen? Eller er det berre å ta ein kikk i spegelen?

Då menneska busette seg langs kysten og på øyane i havet, var det fleire dyr som forsvann heilt eller delvis. Den kystnære kvalfangsten er eit døme på ein av dei tidlege erfaringane forfedrane våre gjorde med overfangst. Fisket var rikt og eksisterte i hundrevis av år, først som fangst på mindre kval. Føreseielege vandringer gjorde at kvalen kunne fangast på stader som gjerne framleis heiter Kvalvik og Kvalbukt. Seinare blei det harpunert større kval frå robåtar nær kysten, og etter kvart blei kvalbestandane langs kysten av både Noreg og resten av Europa sterkt reduserte eller heilt borte.

Eit spektakulært døme på eit kystnært overfiske frå vår eiga tid har vi frå Newfoundland i 1990-åra. Verdas største fiskeri, på det som ein gong var den største torskestammen i verda, tok slutt frå ein sesong til den neste. Meir enn 20 år seinare er torskestammen enno ikkje blitt stor nok for kommersielt fiske.

I tropiske strøk har oppdrett av kongereke (scampi) overteke store område som tidlegare bestod av mangroveskog og våtmarker. Det er svært viktige leveområde for fisk og fugl. Mangroveskogen fungerer som brems og filter for avrenning frå land og som naturleg vern mot bølger og erosjon. Rundt Middelhavet er lange kyststrekningar fullstendig omskapte. Der det ein gong var strand eller skog, er det no mur og betong. Det betyr tapte leveområde og eit fattigare kystøkosystem.

Det blir kasta mellom 10 og 25 millionar tonn plast i hava kvart år. Det har direkte negative konsekvensar for dyr som et plasten og dør av forstopping. Stormfuglar som albatross og havhest er særleg utsette, for foreldra matar ungane med flytande plastbitar som dei sjølve har oppfatta som mat. Plast som endar opp i havet, blir delt opp i mindre og mindre bitar over tid, men han forsvinn ikkje. Bitar av mikroplast fungerer som små magnetar for miljøgifter som blir tekne opp i marine dyr og konsentrerte oppover i næringskjeda. Til slutt kan både mikroplast og miljøgifter hamne på middagsbordet vårt.

Kysten er heimen til ei rekkje fantastiske dyreartar, med ulike livshistorier og åtferd. Artane i havet påverkar kvarandre i ein evig dynamikk mellom jeger og bytte. Men mennesket er og blir arten med størst påverkinskraft. Vi har kunnskapen som skal til for å bevare dersom vi prioriterer det. Men utan bevisste val og prioriteringar vinn tendensen vår til å øydeleggje. Hugs det!

SLIK KAN VI UNNGÅ OVERFISKE

Vi har bygt system som skal sørge for at vi berre haustar det fiskebestandane toler. Fiskeria blir regulerte blant anna med kvoter, minstemål, marine bevaringsområde, moderne teknologi og reiskapar som kan sortere fisken etter art og storleik.

Tekst: Even Moland
Foto: Espen Bierud

Foto: Espen Bierud

Mange forbinder haiar med lumske ryggfinnar som glir gjennom vassflata, og tenkjer på menneske som blir angripne mens dei badar på fjerne strender. Men vi finn også haiar i norske farvatn, gjerne nær kysten og våre egne badeplassar. 17–18 forskjellige arter er registrerte, men ingen av dei har menneske på menyen.

I denne brosjyren kan du lese om hai og andre fiskar og dyr som er skumle – anten av utsjånad eller fordi dei faktisk er giftige. Til slutt står det også om mennesket – for havets skumlaste kan òg vere deg og meg, våre forfedrar og våre etterkommarar. I tidlegare tider klarte vi nesten å fiske havet tomt for enkelte kvalarter, og i dag fyller vi hava med plastavfall...

Denne brosjyren byggjer på avisserien "Havets skumlaste" som stod på trykk i Fædrelandsvennen og Bergens Tidende sommaren 2014. Les heile serien på Havforskningsinstituttet sine heimesider www.hi.no.

Redaktør: Marie Hauge. Design: Hege Iren Svensen

HAVFORSKINGSINSTITUTTET
Institute of Marine Research

Nordnesgaten 50 – Postboks 1870 Nordnes
NO-5817 Bergen
Tlf: 55 23 85 00
E-post: post@imr.no

AVDELING FOR SAMFUNNSKONTAKT
OG KOMMUNIKASJON

Tlf.: +47 913 80 629
E-post: informasjonen@imr.no

www.hi.no